ԵՐԿՈՒՇԱԲԱԹԵՐՈՒԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 619 — ՇԱԲԱԹ — 21 — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1863

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

Տարեկան գին է 6 Ասպրոմեհիքի։
Վեցամսեայ 3 1/4 ,, ,
Մէկ ծանուցումը առին 2 ղուրուշ է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են։
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյ 1ի եւ 15ին կը սկսին։

Դուրս եղած թերթերու համար ծախքը առնուին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց համար ծախքը խրկողին վրայ է։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՊՕՐՍԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

Փարիզ 50 դեկտ.

Օսմանեան Բոնօլիսէ՝ 47 3/4 47 7/8
Փոխառութիւն 1865ի 552 50
Օսմանեան Պանքա՝ 706 25 ,

Լոնտրա 29 դեկտ.

Օսմանեան Բոնօլիսէ՝ 47 3/4 48
Փոխառութիւն 1858ի 69 3/4 69 3/4
Փոխառութիւն 1862ի 70 3/4 71 1/4 ,

ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիեննա 23 դեկտ.

« Տանիմարքայի կառավարութիւնն Հոլշթէյնի գործութիւնը կը պարպէ։ »

Պուքրէշ 26 դեկտ.

« Իմանալով որ վանորէից խնդրոյն համար նոր խորհուրդ մը պիտի ըլլայ մաեթրա Կ. Պոլսոյ մէջ, երեկ խորհրդարանը միաձայն հաւանութեամբ բոլոր վանքերն աշխարհական մատակարարութեան տակ ձգելու քուէ տուաւ։

« Եպիսկոպոսը խորհրդին նախագահութիւն կընէր։ Նոյն գիշերը քաղաքը լուսաւորուեցաւ և ժողովուրդը ջահերով ու նուագախումբերով քաղաքին փողոցներուն մէջ պարեցաւ։ Ընդհանուր ուրախութիւն մը կը տիրէ։ »

Ֆրանքֆորթ 23 դեկտ.

« Բոլոր գերմանական դաշնակից տէրութեանց երեսփոխանները ամսոյս 21ին հոս գումարուելով, միաբան հաւանութեամբ վճռեցին Շլեզվիկ Հոլշթէյնի գործութիւնը Տանիմարքայէն բաժնել և Օկիւսթենպուրկի Ֆրէտերիք դուքսը Շլեզվիկ Հոլշթէյնի իշխան ճանչել։

Ժողովը քուէից բացարձակ առաւելութեամբ գերմանական ազգային ժողով մը գումարելու որոշում ըրաւ։ և հետաւարար վճռեց որ այս որոշումներուն գործադրութեանն դիմադրելու համար կեդրոնական յանձնաժողով մը կազմուի։ Այս յանձնաժողովը Ֆրանքֆորթ պիտի նստի։

« Հոլշթէյնի խորհրդարանը Օկիւսթենպուրկի Ֆրէտերիք դուքսն իրեն իշխան ճանչեց։ հետեւաբար Ֆրանքֆորթի տեղական ազգային ատենադիր մ'ուղղեց առնոր օգնութիւնը խնդրելու համար։ »

Պուքրէշ 28 դեկտ.

« Պրիւքսէլի Նօռ լրագրին դեկտ. 21 թուոյն մէջ հրատարակուած Պուքրէշի նամակը ուսերու կարիան մ'է։

« Բանտարկուած յոյն վանահայրերը՝ սրբազան անօթներ կամ յիշատակարաններ գողցած ըլլալու յանցանքի մէջ են՝ նոյն իսկ իրենց խոստովանութեամբը, և եպիսկոպոսարանին մէջ բանտարկուած են։ »

Ֆրանքֆորթ 28 դեկտ.

Աստրիոյ և Բրուսիոյ կառավարութիւնները Գերմանական տեղական ազգային ատենադիրներին որ Տանիմարքայէն նոյեմբերի սահմանադրութեան ջնջումը պահանջէ։ ապա թէ ոչ՝ Շլեզվիկի գրաւումը պիտի գրաւեն։

Այս առաջարկութիւնը յանձնաժողովին զեկուցուցաւ։

Ընդհանուր ծանուցագիր մը Գերմանական աւտրատժողովին խրատ կուտայ որ դահավէժ ընթացք մը բռնելէ զգուշանայ։

Գաղղիայեան Վ. Նարօլէոն կայսրն արքայաժողով գումարելու խորհուրդէն ձեռնթափ չէ եղած։

Գ. Տրուէն որ Լիւխ՝ Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեան՝ շրջաբերական ծանուցագիր մը գրկեց եւրոպական բոլոր տէրութեանց, ծանուցագիրը մը՝ որուն մէջ արքայաժողովի մը կարեւորութիւնը, նոյն իսկ տէրութեանց խոստովանութեամբը հաստատելով, անոր հնարաւորութիւնը դէմ ոմանց ըրած առարկութիւնները կը ջնջէ, և վերջապէս գործը դիւրացնելու համար կառաջարկէ որ տէրութեանց երեսփոխանները մէկ տեղ գալով՝ արքայաժողովին մէջ յուզուելիք խնդրոց վրայ նախապատրաստական խորհրդակցութիւն մը ընեն։

Բայց այս երկրորդ առաջարկութեան ընդունուելուն և մանաւանդ յաջողելուն վրայ ալ մեծ տարակոյս կայ։

Երդէն կըսուի թէ Աւստրիոյ կառավարութիւնն ալ Անդղիոյ օրինակին հետեւելով, արքայաժողովի առաջարկութիւնը վերջնական կերպով մերժելու է։

Շլեզվիկ Հոլշթէյնի խնդիրը՝ վերոյհիշեալ հեռագրագրերուն նայելով՝ նոր քայլ մը առած կերեւի, բայց պարզանները դեռ ծանօթ չեն և ինչ կերպով լուծմանեալքն ալ չկրնար դուշակուիլ։

Գերմանական դաշնակցութեան զօրքերը Շլեզվիկ Հոլշթէյնի երկիրը մտան՝ առանց ընդդիմութիւն մը գտնելու Տանիմարքայի զօրքերէն, որոնք ասոնց հոն մտած ժամանակը ետ քաշուեր են, և վերջին լուրերուն նայելով, բոլորովին դուրս ելեր են յիշեալ երկիրներէն։

Սակայն զատ, Տանիմարքայի թագաւորն Անդղիոյ և Բրուսիոյ յորդորանացը անսալով՝ Շլեզվիկ Հոլշթէյնի դքսութեանց առուած Սահմանադրութիւնը ետ առեր է։ Բայց կերեւի թէ գերմանական դաշնակցութիւնն ասով գոհ չպիտի ըլլայ, և Օկիւսթենպուրկի դուքսին ժառանգական պահանջումը քաղեցնելու պիտի երթայ, պնդելով թէ 1852ի դաշնադրութիւնը՝ գերմանական դաշնակցութենէն ստորագրուած և նոյն իսկ Տանիմարքայի թագաւորէն ալ ամբողջապէս գործադրուած չըլլալուն համար՝ իր պարտաւորիչ զօրութիւնը կորուսած է։ Անդղիա Բրուսիա և Աւստրիա ասոր հակառակը կը պնդեն և խնդիրը նոյն դաշնադրութեան համեմատ կարգի դնել կը պահանջեն։

Այս անհամաձայնութեան նայելով, կերեւի թէ Շլեզվիկ Հոլշթէյնի խնդիրը Տանիմարքայէն Գերմանիա պիտի փոխադրուի և Գերմանական մեծ ու փոքր տէրութեանց մէջ վէճի և թերեւս դժուութեան առիթ պիտի ըլլայ, որ ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ Գերմանիոյ համար։

Գրեկաբի Պաղէթ լրագիրը դեկտ. 15 թուով կը ծանուցանէ թէ Պարշայի հրամանատար Գերի զօրագլուխը Լեհաստանի մէջ գտնուած բոլոր Պաշոլիկ կղերին եկամտոյը վրայ հարիւրին 12 առուրք մը գրեր է, պատճառ բերելով թէ Պաշոլիկ կղերը երկրին խաղաղութեանը մասին չ'օժանդակեր իրեն։ Դպրոցներն ու հիւանդանոցներն ալ այս առուրքէն ազատ չեն եղեր։

Յունաստանէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Քորֆու և Յանինական եօթն կղզեաց մէջ մեծ յուզմունք կը տիրէ։

Ժողովուրդը ամենայն զօրութեամբ կը բողոքէ Լոնտրայի մէջ ստորագրուած վերջին դաշնադրութեան պայմաններուն, և անոնց որուած մեկնութեանց դէմ և չեն ուզեր թողուլ որ Քորֆուի տիրութիւնները քանդուին։ Վերջին օրերս ընդհանուր ժողով մ'ընելով պատգամաւոր մ'ընտրեր են որ իրենց բողոքն Եթենք Վ. Դէորգ առաջին թագաւորին տանի։

Այս պատգամաւորը՝ որ Քէֆալոնիացի է՝ արդէն Եթենք հասեր է։

Փարիզէն դեկտ. 12/24 թուով եկած լուր մը կը ծանուցանէ թէ Անդղիոյ Պանքան իւր գրամագլուխն հարիւրին 7ի իջուցեր է։

Ուրիշ լուր մ' ալ կը հաստատէ թէ Հունգարիոյ մէջ ապատամբական յայտարարութիւններ երեւան ելեր են։

Թուրինէն եկած վերջին լուրերն ալ կը ծանուցանեն թէ Իտալիոյ ազգային Պանքան իր գրամագլուխն հարիւրին 9ի հաներ է։

Ամերիկայէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ հիւսիսային միացեալ նահանգաց հատարակագետութեան Լինքօլն նախագահը ծպտի հիւանդութիւնէ բռնուելով՝ մահուան վտանգի մէջ է։

Երդէն իր քառամեայ նախագահութեան պայմանաժամն ալ լրանալու մօտ ըլլալով (4 մայիս 1864), ընտրական պատրաստութիւններն սկսեր են հիւսիսային նահանգաց մէջ։

Աւելորդ է ըսել թէ Ամերիկայի պատերազմին շարունակելուն կամ վերջանալուն հաւանականութիւնն այս ընտրութենէն կախեալ է, եթէ ուրիշ անակնկալ կամ հղօրագոյն պարագայներ վրայ չհասնին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստափառ Ինքնակալը՝ որ անցեալ ուրբաթ օրէն ի վեր Զէքմէճէի կողմերը որսի գացեր էր, չորեքշաբթի իրիկուն Կ. Պոլիս վերադարձաւ։

Կայսերական հրամանաւ՝ Բեղրսպուրգի նախկին Օսմանեան դեսպան Բիշա պէյ էֆէնտին Գատատմունիի կառավարիչ անուանեցաւ։

Երքոնի բժշկական դպրոցին վերատեսուչ Երիք պէյին առաջին կարգի երկրորդ ատոքճանի պաշտօնատարութիւն տրուեցաւ։

Օլիվէր էֆէնտին Բ. Դրան Պէյլիկճիի Գրէսատար անուանեցաւ։

Երդարութեան բարձրագոյն ատենի անդամներէն Վ. սեմ. Երիք էֆէնտին յատուկ պաշտօնով Հալեպ զրկուեցաւ։

Վերջին արեւելեան պատերազմէն ետու Ռուսիոյ հպատակ զբաւոները երեք ամիս պայմանաժամ եւաւ օսմանեան երկրէն ելնելու հարկադրեալ ըլլալով, իրենց գործերուն կարգադրութեանը համար խաւն մանաժողով մը կազմուեցաւ, որուն նախագահն է առեւտրական գործոց պաշտօնէի խորհրդական (միւսթէշար) վ. սեմ. Սերվեր էֆէնտին, և անդամներն են Քոստանդին Ֆոթիատիս էֆէնտի, Պարոնայք Քարտրօնի և Սարտան և Ռուսիոյ դեսպանատան թարգմանները։

Այս յանձնաժողովը արդէն Բ. Դուռը գումարել սկսած է։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌ ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ԱՌ ԱՆԴԱՄՍ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

(Շարունակութիւն։ Տես թիւ 618։)

Բնական է որ մեր ազգն ալ ուրիշ հպատակ ազգաց պէս իրեն կրօնական պատուութիւնները ժամանակ առ ժամանակ իւր վերհսկեալներն պահանջելով, հեռագրեալ դիպած է իրարու վրայ, ինչպէս որ յայտնի է տրուած ֆերմանէն։ Այս կրօնական պատուութիւնները (Սահմանադրութիւնն ալ իրեն ամեն յօդուածներովը կրօնական շրջանէն դուրս չելեր, և անոր մէջ քաղաքական խնդիր մը նշմարուիր Բալի փաշայէն աւելի խելացի պիտի համարուի։ մեր բաժինին համար այդ բանը չենք կրնար ընդունիլ), այս կրօնական պատուութիւններն, ըսինք, առնելուն կամ խնդրելուն կերպն ի՞նչ էր։ որո՞նք էին ասոնք։ ի՞նչ բանի վրայ հիմնուած էր այս խնդրելուն կերպը։ Ահա այս տեղ է խնդրոյն ամենապատուկ կողմը որ գիտենալի Սահմանադրական կրնայ կարծեցնել անոնց՝ որոնք մեր յօդուածոյն մինչև վերջը չպիտի կարդան։

Բարձրագոյն Դրան հետ Հայոց ազգին ունեցած պաշտօնական առնչութեան կերպն ամենեւին փոխուած չտեսնուիր Սահմանադրութեան մէջ։ Ազգին ներկայացուցիչն ու կայսերական հրամանաց դրօշակրութեան միջնորդը դարձեալ Պատրիարքն է, և այն՝ դարձեալ Եկեղեցական դասէն ընտրուած, ինչպէս (բացառութիւնը մեկդի) սովորութիւն էր ի վաղուց անտի։ Ուրեմն ե՞ւ համա՞ ե՞ւ բա՞։ ի՞նչ

հասկրցանք ասկէ։ Լաենով Տէրութեան, Բ. Դրան և փաշաներու հետ առնչութիւն ունեցող անձինք, իբր Պարչութեան անդամք, Ազգային օգտակար խնդիրներն իրենց մէջ լուծելէն յետոյ՝ դարձեալ Պատրիարքարանին կոչմանէ (երբեմն ալ առանց անոր տեղեկութեան) դացած, դռներն ինկած, ու իրենց հասակէն վեր ֆեռմանէրով արտօնութիւններ խլած ու Պատրիարքարան բերած են, յուրախութիւն և 'ի ցնծութիւն ընդհանուր Ազգին։ Ու ի՞նչպէս։ — Մեծամեծ զոհերով և գրեթէ երբեմն ալ իրենց մահն աչք առնելով։ Այս տեղս չենք կրնար ըստութեամբ անցընել, և մեր սրբազան պարտքն է շնորհակալ լինել և երախտապարտ մնալ այն ազգասէր անձանց, որք այժմ չկան, և անոնց՝ որք այժմ կան։ Բայց չշեղինք մեր խնդիրէն և շարունակենք։

Յայտնի է որ մեծատուն Ամիրաներէն ոմանք, որք իրենց ազգին զարգացմանն ստուգիւ փափաքող էին, չէին կրնար առանց մեծամեծ դժուարութեանց ընդունիլ այն արտօնութիւնները, որոց Ազգն ալ խիստ կարօտ էր։—Ի՞նչպէս էր ասոնց խնդրելուն կերպն՝ ըսինք վերը։ Հազար ու մէկ տեսակ կոտրտուիլ, բիւր անդամ պաղատիլ, Պայսեր և անոր պաշտօնատարներուն համար Ազգին ըրած աղօթքն ու օրհնութիւնները, անոր երախտագիտութիւնն ու հաւատարմութիւնն անդադար յիշել, և վերջապէս դառնալ նրման մերձենալով՝ 'ի դուռ շարժել ընդ պաշտօնատարն և ընդունիլ 'ի նմանէ այնպիսի արտօնագիր, որ առիւծ մը չէր կրնար վայելել ղայն։

Այս էր ահա այն ազգասէր մեծատանց ընթացքն ու ներկայանալուն կերպը։ Այսու ամենայնիւ Բարձրագոյն Դրան և Ազգին միջնորդն այս անձինք չէին, և Պատրիարքն էր դարձեալ այն արտօնագիրներն ընդունողը։

Իրա՞ւ է որ այս անձինք պաշտօնական կերպիւ չէին ճանչուած, բայց ասոնք ալ իրենց առատաձեռնութիւնն ու արեւեստակութիւնն (էնդրիկ) ունէին. և եթէ այժմեան Պարչութեան վրայէն պաշտօնականը վերցընելով մեծագոյդ կազմութեանը վրայ միայն նայինք, հիներուն առատաձեռնութիւնը (որ հարստութեան պտուղն էր) այժմեան քուէտուփին հետ պիտի կշռենք, և անոնց արուեստակութիւնը՝ խնդրոյ վրայ եղած վճռաբանութեանց հետ։ Այս վերջինը թէ և աւելի շնորքով ու արամաբանական է, բայց և այնպէս եթէ Սահմանադրութենէն ընդունելիք շնորհացը վրայ անփոյթ մնայ այժմեան Պարչութիւնը, չպիտի կարենանք ասոր համար ալ էլի համ էլի նա ըսել, վասն զի մեր աչքին երևցած կոծանումը անկանգնելի է, ինչպէս որ վերն ալ ըսինք, և ահաւասիկ ինչպէս։

Տերութեան ու Ազգին յարաբերութեան միջնորդութիւնը Սահմանադրութեան մէջ գետեղուեցաւ։ Սահմանադրութիւնը Պարչութիւն մը ունեցաւ որ ամեն գործ պիտի տեսնայ։ Պարչութիւնն ալ իւր երեսփոխանն ընտրեց, որ միանգամայն Պատրիարք հոգևոր և միջնորդ է Դրան և Ազգին մէջ։ ասիկա պաշտօն մ'ալ ունի որ հին Պատրիարքները չունէին։ այն է՝ պաշտպան և հաւատարիմ կենալ Սահմանադրութեան, և անոր ամեն մէկ յօդուածներուն ու բառերուն։ Այս ըսել է որ Բարձրագոյն Դուռը դարձեալ իւր հին միջնորդը պաշտօնական կերպիւ ճանչելէն յետոյ, պաշտօն մը ալ աւելցուցած է անոր որ իւր վաւերացուցած Սահմանադրութեանը վրայ հսկէ, անոր հաւատարիմ մնայ և իւր միջնորդութեան սահմանը անոր չափէ։ Այս ադեկ բան։ — Հապա այն Դրանը կրած գլխացաւութիւնները։ — Անոնք վերջացան։ — Ուրեմն ազգին մէջէն անհատմը արտօնութիւն չունի Ազգային որ և իցէ պիտոյից համար Բ. Դրան կամ առանձին Պատրիարքին դիմելու։ — Ոչ. կեդրոնական Պարչութեան միայն դիմելու է, վասն զի անոր յանձնուած է այդ իշխանութիւնը ո՛չ միայն քուէիւ, այլ Բ. Դրան կողմանէ պաշտօնական կերպիւ։ — Հապա Պարչութիւնն անփոյթ ըլլայ և իւր պաշտօնն ըստ արժանւոյն չկատարէ նէ։ — Այն ատենը կործանումն։

Այս է մեր վերի յիշածին, այսինքն Սահմանադրական վիճակին մէջ մտնելէն յետոյ Սահմանադրաբար չվարուելուն հետևութիւնը, զոր անկանգնելի և անդարմանելի կործանումն կոչեցինք և ուզեցինք բացատրել։ Ուստի դառնանք այժմ մեր խնդրոյն, որ էր Ազգը իւր առաջին վիճակին մէջ չձգել, 'ի մասին վճարման աղբոց, որոյ վարժութիւնն ալ ըսինք մոռացեր է դարերէ 'ի վեր։

Ինչպէս որ ըսինք, քա՛ւ լեցի մեզ ձգել զԱզգն իւր առաջին վիճակին մէջ. մեր սրբազան պարտքն է այս ամենակարեւոր խնդրոյս վրայ այն կերպիւ մտածել ու դարմանը գտնել, որ Ազգն ալ իւր պիտոյքին ոչ զրկուի, և ոչ այն պիտոյքը լեցընելու համար ժողովրդեան դժկամութիւն մը պատճառէ. ուստի և այնպիսի ընթացք մը ալ պէտք է բռնել, որ Ազգին կարօտութիւնը ոչ միայն ինքն իրմէ և սիրով լրանայ, այլ և պատուաւոր և առաքինի միջոց մը ևս լինի այն մեր Ազգն ալ ուրիշ բարեկիրթ Ազգաց կարգը մտցընելու. և արդարև Ազգ մը՝ որ Սահմանադրական անունն առած է իւր վրան, կարելի չէ միանգամայն այնպիսի հակառակ ընթացքի մէջ կենալ, առանց անբարեկիրթ անունն իւր վրայ առնելու, և մեր Ազգայնութեան թշնամեաց, այսինքն Մերիկացի քարոզչաց նամակագրութիւններն ալ իրօք հաստատելու։

Ազգ որ մեր ժողովուրդն ալ ուրախութեան և արամութեան պատճառաւ արտասուք հանող աչքի նմանութիւն ունի, դեթ 'ի մասին բարեպաշտական արոց. այս ալ մանաւոր յատկութեանցը մէկն է և մեծ ապացոյց նորա վեհանձնութեանն, առատաձեռնութեանն ու առաքինութեանը։

Այս ամենապատուական յատկութեան երկուորեակ շնորհքը, յուսանք թէ պիտի վայելէ Ազգին ընդհանրութիւնը, շնորհիւ ձեռնտուութեան պատկառելի Պարչութեան, նկատելով որ նպաստաւոր յատկութիւն մ'է միանգամայն Ազգային եկամուտի և բարեկրթութեան նորա, և միայն այս երկու նիւթոց վերաբերութիւն ունի մեր ընելիք քանի մը առաջարկութեանց առաջինն ալ (ինչպէս որ վերը յիշեցինք), որ ըստ երեքտասաներորդ յօդուածոյ Սահմանադրութեան ալ ապօրինաւոր պէտք չէ համարուիլ։

Եւ որովհեւ յիշուած է հոն Առ գայնոյ տալագոյան Վիճակագրութեան այսինքն, ինքնիրեն, ամանաբերեան եւ վերանման վերաբերեալ արդիանագրութեան խնդիրները, կրնանք սոցա յարել նաև այն՝ որ մեր առաջարկութեան մէջ՝ ոչ միայն առաջին և սրբազան պարտքերնիս համարած ենք, այլ և Եւրոպոյ ամեն ազգաց մէջ ալ ամենահարկաւոր խնդիր մըն է 'ի վաղուց անսի. որ մեք ևս իբրև քրիստոնեայ, չեմք կրնար 'ի մոռացօնս առնել զայն, այն է 'արձանագրութիւն ևս և վիճակական վասն միրուութեան մանկան։

Իրաւ է որ Սահմանադրութեան մէջ այս խնդիրը յիշուելէն յետոյ, նշանակուած է նաև թէ ազգային Դիւանատան մէջ ազգահամարի գրասենեակ մըն ալ պիտի ըլլայ, ուր Ազգայնոյ քաղաքական վիճակագրութիւնը պիտի արձանագրուի, և հետևաբար ժողովրդեան համար հարկ եղած վաւերական թղթերն անկէ պիտի տրուին ըստ պահանջման. բայց այս խնդրոյն վրայով մանաւոր և ընդարձակ մատակարարութիւն մը, որուն Ազգն ամենայն մասամբ կարօտ է, ենշմարուիր հոն. ենշմարուիր անոր մէջ նաև այն՝ որ ամեն մարդ իւր ծննդեան և այն և այլն վկայագրերն իր քովն ունենայ, որոնք քրիստոնեայ և բարեկիրթ ժողովրդեան մը փորձաքարերն են.

Ուստի մեր ընելիք առաջարկութիւնը՝ որոյ վերայ ազգային կեդրոնական Պարչութեան ուշադրութիւնը պիտի հրաւիրենք՝ ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ մանաւոր հսկողութեան մը ներքև ձգելով ընդարձակել այս մատակարարութիւնը, որպէս զի Ազգին ընդհանրութիւնն անկէ դալիք օգուտներն ըստ արժանւոյն վայելէ։

Պատն որոյ պիտի պարտաւորիմք այս խնդիրը փոքր ինչ ընդարձակել, դեթ համառօտ բացատրութիւն մը տալու համար թէ ի՞նչ ինչ են այս խնդրոյն պակասութիւնէն առաջ եկած վնասներն, և ի՞նչ ինչ մեր առաջարկութեան ընդունելութենէն առաջ դալիք օգուտներն։

Բայց մեր բացատրութեանը չսկսած նշանակենք այս տեղնախ՝ մեր ընելիք առաջարկութեան համառօտութիւնը (վերջին ձգելով անոր վերաբերեալ մանրամասն ծանօթութիւնները), որպէս զի դիւրահասկանալի ըլլայ մեր ընթերցողաց։

Դեկտեմբեր թէ ամեն Հայոց իրեն մկրտուած օրը եկեղեցւոյ Սուրբ Սեղանին վրայէն (զինքը մկրտող քահանային միջնորդութեամբը) իւր ծննդեանն ու մկրտութեանը վաւերագիրն ընդունած, ու իրը սրբազան տեսարակ մը իւր հետն առած ու իր ծնողաց տունը տարած ըլլայ, և այս տեսարակին մէջ ծննդեան և մկրտութեան երկու ստորագրեալ և վաւերացեալ էջերէն զատ՝ գտնուի նաև ամուսնութեան և վախճանման վաւերացուելիք երկու ճերմակ էջերն, ու նորածին մանկան հետ ներկայանան առ ծնողս. ի՞նչ ազդեցութիւն յուսալու է ասկէ, որ պիտի ընէ նոյն գերդաստանին ու ազգականացը վրայ, որոնք հարկաւ տանը մէջ ժողվուած պիտի գտնուին։ Այս բարոյական ազդեցութիւնը ամեն մարդ իւր զգայմանց յարմարցընելով կրնայ մեկնել. ուստի և հարկ ալ չմնար մեզի այս խնդրոյն վրայով բացատրութիւն տալ։ Սակայն սա պիտի հարցընենք թէ կա՞յ այնպիսի ծնողք, որ գոնէ հինգ զուրուշ տալ չուզէ այս ընդունած տեսարակին համար, մանաւանդ եթէ գիտնայ թէ Ազգային եկամտից պիտի վերաբերի այն գումարը։ չենք կրնար հաւատալ թէ այնպիսի ուրախութիւնի մէջ, սիրով մանաւանդ մեծ փափաքով ու գոհ սրտիւ չի վճարէ Հայ ժողովուրդն այնպիսի փոքրիկ գումար մը Ազգային գանձին և զանազան։ Նոյնպէս գոհ և ուրախ սրտիւ պիտի վճարէ նաև քսան զուրուշ ամուսնութեան վաւերացմանը համար. նոյնպէս նաև վախճանման վաւերացման հինգ զուրուշ, թէպէտ տխուր՝ բայց և այնպէս իրրև վերջին և սրբազան պարտք պիտի վճարեն ննջեցելոց ընտանիքը։

Դնենք ուրեմն առժամանակեայ անուն մ'ալ այս տեսարակին և անուանենք զայն Վ-ԵՐԷՄԷՐ, ու դառնանք մեր խնդրոյն և տեսնենք թէ այս տեսարակին պատկառութենէն ի՞նչ մեծամեծ վնասներ, սխալանք, փոքրկութիւնք և անպատեհ խնդիրներ ծագեր են մեր Ազգին մէջ։ Բայց մենք չենք ուզեր այն բարոյական վնասներն ու անպատեհութիւններն ալ այս տեղ առանձին առանձին նշանակել, որ պատիւ չեն բերեր ոչ գրողին եւ ոչ Ազգին։ մեր փափաքն է փոքր ինչ յիշատակութեամբ անցնիլ, այնպէս որ՝ մեր յիշատակութիւնը լռութենէ ամենեւին տարբերութիւն չունենայ, և լինի այնպէս որպէս թէ ոչինչ ասացաք։

Վ.ՆԱՍՆԵՐ. Օտար երկիր դացող հայերն աւելի դդացած են այս վաւերագիրքը չունենալուն վնասները. որովհեւ ևս մեր ծանօթներէն ալ շատերը տեսած ենք, որ նոյն պատճառաւ թէ՛ ժամանակ և թէ՛ դրամ վատնելէն յետոյ, իրենց ամենակարեւոր ուսմունքէն ետ մնացած ու վերջապէս պէտք եղածէն աւելի տարիներ ու ծախսեր զոհ ըլլած են։ Այս պանդխտութեան մէջ կան այնպիսիք ալ, որ իրենց ծննդեան և մկրտութեան վկայագիրն հաղիւ հազ ընդունած են առաջին քնութիւնին անցնելու համար, և անոր մէջը հայ հեթանոս (առմէնիէն շիզմաթիք) նշանակուած ըլլալուն, պարտաւորած են փոխել տալու համար քնութիւնին ետ ձգել։ Կան այնպիսիք ևս, որ իրենց աշխատութեամբը բաղդի հանդիպած են, այսինքն մեծամեծ գործեր առաջարկուած է իրենց, և այս վաւերագիրքը չունենալով կորուսած են զայն։ Այնպէս կան որ օրինաւոր ժառանգութենէ մը զրկուած են և օտարազգիք վայելած են իրենց ժառանգութիւնը։

ՍԽԱԼԱՆՔ. Բացառութիւնները մէկդի ձգելով, չգիտենք թէ ո՞րն է այն Հայը որ իրեն ծննդեան, մկրտութեան և ամուսնութեան թուականները կարենայ ճշդիւ զրուցել։ Պօլսեցիք ընդհանրապէս ոմանք մեծ և փոքր շարժին, ոմանք մեծ կամ՝ այն ինչ տեղի կրակին, ոմանք Սուլթանին թախտը երթալուն, ոմանք քօլերային, ոմանք մահին և ոմանք պատերազմին, և այլն տարիներուն ծնած կամ ամուսնացած են։ Դաւառացիք ալ, որը Ֆիլին տարին, որը կարկտին, որը կարմիր անձրևին, որը մարախին, որը ռուսին, որը կալին, որը մեծ ձիւնին, որը առիւծին և որը եկեղեցին շինուած, և այլն տարիներուն ծնած են։ Ասոնք և ասոնց նման են մեր ազգի վկայագրերն ընդհանրապէս։ Չկա՞ն արդեօք Պօլսոյ պանդխտոց մէջ այնպիսիք, և շատ անգամ տեսնուած չէ՞ որ անձնական և խիստ կարեւոր խնդրոյ մը համար տասն անգամ թղթակցութիւն ընելէն յետոյ, խեղճին երկրէն եղած վաւերագիրը սխալ նշանակուելուն համար, դարձեալ նոյն կարևոր խնդիրը ետ է մնացած և կամ բոլորովին չէ յաջողած. թողունք այն անհամար կրկին ամուսնութիւններն որ խաբէութեամբ եղած են, և նոյն պատճառաւ բազմաթիւ խեղճ քահանաներ յանկարծ ամբաստանուած ու վերջապէս զոհ եղած են։

ՓՈՔՐԿՈՒԹԻՒՆՔ. Որովհետեւ նոր կազմուելիք դիւանատան վրայ չէ մեր ընելիքը և անցեալին վրայ պիտի խօսինք, համառօտենք այս տեղ երկու կարը պատմութիւն, որոց մին երևելի գաղղիացի հեղինակի մը և միւսը մեզի պատահած է։ Վերոյիշեալ հեղինակն Հայաստանի մէջ իւր ճանրորդութիւնն ըրած ատենը, հայաբնակ տեղերուն բնակչաց թիւը ճշդութեամբ իմանալու համար մեծ դժուարութեան մէջէ ինկեր. եկեղեցիէն իւր հաշիւը չգտնելով, յոյսն ալ կտրած՝ խելք ըներ է այս ճանրորդն ու նախ իմացեր է մէկ մարդուն մէկ աւուր մէջ կերած հացին քանակութիւնը, յետոյ ամեն մէկ հացագործի մէկ աւուր մէջ ծախած հացին քանակութիւնը և յետոյ սկսեր է համրել թէ այն քաղաքին կամ գիւղին մէջ ո՞րչափ փուռ կայ. այս կերպիւ առաջին անգամներն իր հաշուն ընելով՝ սկսեր է բնակչաց թիւերը նշանակել. բայց վերջերը նայեր է որ այն կերպիւ ալ ստոյգ տեղեկութիւն չէ կրցած առնուլ. վասն զի տուներուն մէջ ալ փաւեր կան. Ձենք կարծեր որ այս հեղինակը մեծ բանի մը տեղ դրած ըլլայ մեր Ազգը յայտնմասին, և մեր նահապետական այս ընթացքին ալ հաւանած ըլլայ։

Փարիզի երևելի գաղղիացի խմբագրատան մը մեզի յանձնարարութիւն ըրաւ 1857ին, որ Պօլիս բնակող Հայոց թիւն իրեն հաղորդենք. բարեյիշատակ Յակոբոս Սրբազան Պատրիարք Հայոց հաղորդեցինք այս խնդիրը։ Սրբազան Հայրն անոր կարևորութիւնն խմանալով թէպէտ ամեն ջանք 'ի գործ դրաւ, բայց մեր մեկնելու ժամանակին խնդրոյն անհնարութիւնն իմացընելով՝ խոստացաւ դարձեալ աշխատիլ, և եթէ յաջողի՝ մեզի հաղորդել զայն։ Փարիզ հասնելուս պէս այս երևելի անձին գացինք և 'ի սեր Ազգին քանի մը (սուտեր չըսելու համար) անհիմն պատճառներ ցոյց տալով ժամանակին ձգեցինք խնդիրը։ Անցեալ տարի դարձեալ նորոգելով մեր խնդիրը հաղորդեցինք Սրբազան Տեղապահ Հայրն 'ի ներկայութեան մեծապատիւ Բարունակ պէյի, որ իսկոյն կանչեց զարձանագրապետն (կարծեօքս) և հարցուփորձէն յետոյ պատուիրեց որ Պօլսոյ բնակչաց թիւը հաւքէ և մեզի տայ։ Մեծապատիւ պէյին հարցուփորձէն և ընդունած պատասխաններէն լաւ հասկրցուեցաւ որ գտնուած արձանագրութիւններէն ալ ստոյգ հաշիւ մը չպիտի կրնանք քաղել զանազան պատ-

ծառներու համար ... այսու ամենայնիւ մեծապատիւ պէտք թէպէտ չմոռցաւ այս խնդիրը, բայց ան ալ չյաջողեցաւ. ուստի և մինչև ցարդ մեր անհիմն պատճառները շարունակելու վրայ ենք. տեսնենք թէ վերջերնին ո՞ւր պիտի կայանայ։ Մեր գաղղիացի խմբագրին աչացն առջևը այս խնդիրն ալ ադգային փոքրկութիւն չհամարելու համար, եթէ ապէկիցաչ երես ուներնալու է մարդս։ Թողունք այն Եղգային փոք կութիւնները զոր չյիշելու խօսք ալ տուած էինք. բայց ինչո՞ւ չպիտի ըսեր յայտմամսին Ա. օրնէյ եթէ իւր ճանրորդութիւնը գրելէն դար մը առաջ դերեզմանէն երիր ու Հայաստանի մէջ ճանրորդէր։ Մենք ալ փառք տանք որ գաղղիացի խմբագրապետը մենք միայն Պօլիս բնակող Հայոց դուռնին ուզեց. վասն զի եթէ եկեղեցեաց, եպիսկոպոսաց, վարդապետաց, քահանայից և սարկաւագաց թիւերն ուզած ըլար, այն ատեն տեսնելու էր ոչ միայն մեր փոքրկութիւնը, այլև խայտառակութիւնը ...

(Շարունակելի։)

Ինչպէս որ նախընթաց թուով ծանուցեր էինք, անցեալ շաբաթ օրն՝ վառօդապետ Տատեան վեսմաշուք Պօղոս պէյին մարմինը Փարիզէն մայրաքաղաքս հասաւ, և շքենաւէն ուղղակի Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին տարուելով՝ առժամանակեայ կերպով հոն դրուեցաւ։

Երեկ՝ ուրբաթ՝ բարեյիշատակ հանգուցելոյն հոգւոյն համար Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին հանդիսաւոր Ս. պատարագ մատուցուեցաւ, և ժամը 7ին հանգուցեալը Ս. Լուսաւորչի եկեղեցիէն հանուելով, ուղեկցութեամբ ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրը և համայն բարձրաստիճան եկեղեցականաց և քահանայական դասուն, եկեղեցական փառաւոր հանդիսիւ մինչև Դարագեղի կամուրջը տարուելէ ետև, յատուկ շոգենաւ մը դրուելով Եէնի դարուի Ս. Թադէոս և Բարթուղիմէոս առաքելոց եկեղեցին փոխադրուեցաւ, ուսկից ալ վաղը՝ կիրակի՝ ժամը վեցին մեծահանդէս շքով Գումգաբուի մայր եկեղեցին պիտի տարուի և հոն պատրաստուած շիրմին մէջ ամփոփուի։

Փարիզէն Տատեան ազնուաշուք գերդաստանին անդամոց մէկուն գրած մէկ նամակին մէջ հետևեալ կերպով պատմուած են Ա. սեմ. Պօղոս պէյին հիւանդութեան և մահուան պարագաները։

Նոյեմբեր 7/19ին հինգշաբթի դիշեր վեսմ. Պէյն յանկարծ գողով և մսելով և աջ կուշտը լեարդին վրայ թեթև ցաւով մը արթընցաւ։ Անմիջապէս իւր բժիշկը՝ Տոքթոր Կիւպլէր, որ Փարիզու վարպետ բժիշկներէն մէկն է, կանչուելով՝ յետ քննութեան ըսաւ որ պաղ առեր և լեարդի թեթեւ բորբոքում (դարաճիյէր իւֆիւնէթի) մը վրան եկեր է։ Նոյն դիշերը նախապատրաստական դարմաններն եղան, և հետևեալ օրը ուրբաթ՝ աջ կուշտին վրայ տաղրուկ փակցընել տուին հանդերձներքին և արտաքին պէտք եղած դեղերով, որով մսելը, որպէս խառնուիլը ջերմութիւնը և կուշտին ցաւը թեթևցաւ մինչև կիրակի։ Ցիշեալ բժիշկն ալ քովն պակաս չէր, և հանապազ ուշադրութեամբ կը դարմանէր։

Սակայն կիրակի դիշեր դարձեալ մսել մը և ձախ թեւին վրայ ամենաթեթև ցաւ մը զգաց։ Իսկոյն իւր բժիշկը պատշաճ հաւմարեցաւ ուրիշ բժիշկ մ'ալ հետն առնուլ, այն է Տոքթոր Բէյէ, վ. կայսեր սեփական բժիշկն ու վիրաբոյժը։ Այս առաջարկութեան վեսմ. Պէյն և իր ընտանիքն ալ հաւանութիւն տալով, երկու բժիշկ սկսան զինքը դարմանել մինչև չորեքշաբթի օրը 15/25 նոյեմբերի, ուր թեւին ցաւը մերթ դադրելով և մերթ աւելնալով՝ մանր ուռոյցներ գոյացուցեր էր։ Բժիշկները ցաւին էրեզիբէլ (երլանճը) ըլլալը վճռեցին, և տեսնելով որ թեւին վրայի ուռոյցները ծակել պէտք պիտի ըլլար, վասեմ. Պէյն և ընտանեայն հաւանութեամբը՝ խորհրդակցութեան կանչեցին Պ. Վէլիս, Պուլիս, Թրուսօ և Ֆիւսքօ գլխաւոր բժիշկները, որոնք վերոյիշեալ բժշկաց հետ չարունակ այդերութեան դալով, նոյեմբ. 15/27ին ուրբաթի օրը վերքը ճեղքեցին։ Այս գործողութենէն ետև հիւանդը լաւութեան նշաններ ցոյց կուտար, թէ և բժիշկները ծանր ըլլալը չէին ծածկեր։ Հետևեալ օրը՝ շաբաթ՝ երեկիրեալը գող և սառակի ջերմութիւն բերելով վերքը սարսափելի արագութեամբ ձախ թեւին ամէն կողմը տարածեցաւ և դէպ 'ի ուսերը քալել սկսաւ։ Բժիշկներն ալ վիրաբուժական գործողութիւնները սառակացուցին՝ թեւին քանի մը տեղերը խորունկ ճեղքելով և աղգու սպեղանիներ ու դեղեր մատակարարելով։ Կիրակի երեկուն սակաւ ինչ յուսոյ նշոյլ կը տեսնուէր, և անդութ ախտը տակաւին ձախ թեւն էր։ Բայց նոյն դիշերը ցաւը բժշկական ամէն դարման և դեղ մտիկ չընելով հանելի արագութեամբ ուսերը եւաչ թեւը պատեց, ամէն դին լափելով, և մարմնոյն ներսի կողմը զարնել սկսաւ դէպ 'ի սիրտը, լեարդը և այլն։ Երկուշաբթի օրը բոլոր բժիշկներն հասկցան որ ախտը մարդկային իմաստութեան և ամէն հնարից յաղթեց, բայց տակաւին պէտք եղածը ձեռքէ չգացին։ Երկուշաբթի առաւօտուն բնաւ յոյս չէր մնացած, և վեսմ. հիւանդն իր հոգւոյն զբաղած էր։

Իր հոգեւորական ամէն պարտաւորութիւնները կատարեց խոստովանութեամբ և ամենասուրբ հաղորդութեամբ իւր խոստովանահայր Թէոդորեան Սարգսի վարդապետին և մխիթարեան հարց ձեռամբ։ Օրհնեց իւր աղնիւ զերդաստանը, զամենեսին խրատելով, և սէր միութիւն ու բարեպաշտութիւն պարտք դնելով ամենուն վրայ։ Եւ նոյն երեքշաբթի աւուր իրիկունը, նոյեմբեր 19, լատինացւոց ժամանակին իւր մահկանացուն կնքեց։

Հետևեալ առաւօտուն, Փարիզի կայսերական դեսպան վեսմ. Ճէմիլ փաշան, որ վեսմ. Պէյին հիւանդութեան ժամանակը յաճախ այցելութեան կուգար, ինչպէս նաև Կրճիկեան մեծապատիւ Յակոբ էֆէնտին, որ ամէն հոգ և օգնութիւն չխնայեց, վեսմ. դեսպանը՝ վեհանձն խնամածութեամբ ոտք կոխեց և հանդուցելոյն ազնիւ ընտանիքը դեսպանատուն փոխադրեց, ուր քանի մը օր ամենայն մարդասիրութեամբ և պատուով հիւրընկալեց մինչև որ ուրիշ բնակարան մը վարձուեցաւ ու պատրաստուեցաւ։

Իսկ հանդուցելոյն մարմինը իւր աղնիւ ընտանեաց բաղձանացը համեմատ զմուսել տրուեցաւ, և յուղարկաւորութեան հանդէսին համար պէտք եղած պատրաստութիւնները եղան։

Նոյեմբեր 24ին առաւօտուն վեսմ. Պէյին բնակարանին դուռները բացուեցան, եկող այցելուներն ընդունուեցան, և հանդուցելոյն հոգին աւանդած սենեակը ջահերով զարդարելով, հոգեհանդստեան պաշտօն կատարուեցաւ ըստ Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյ արարողութեան, շնորհիւ Թէոդորեան Դեր. Սարգիս վարդապետի, և գործակցութեամբ վերապատուելի Մխիթարեան հարց Մուրատեան վարժարանին, որք գովելի և քրիստոնէավայել եռանդով փութացին իրենց հոգեւորական օժանդակութիւնը մատուցանել մեզ։ Պաշտօնը կատարելէ ետև, փառաւոր հանդիսիւ և ընկերակցութեամբ այցելու ազնիւ անձանց յուղարկաւորութիւնը կատարեցաւ 'ի գերեզմանատունն Մխիթարեան հարց որ 'ի Մօնբարնաս, ուր զմուսեալ մարմինը ընտուկով դրուեցաւ, մինչև որ ձեր կողմանէ լուր առնենք Պօլիս զրկելու համար։

Յուղարկաւորութեան համար առաջին կարգի հանդէս եղաւ. այսինքն մէկ ռմպիոնաւոր քառաձի չքեղ կառք մը՝ որուն մէջ մարմինը դրուած էր։ Առջևէն յուղարկաւորական հանդիսից վերատեսչութեան պաշտօնեայները կերթային մաքուր հագուած։ Ետևէն տասն հատ երկձի սեւազարդ կառքեր, որոց մէջ հանդուցելոյն որդիքը, դեսպանատան պաշտօնեայներն եւ ուրիշ հրաւիրեալք նստած էին. ասոնց ետևէն ալ խել մը առանձին կառքեր բարեկամաց։ Հրաւիրելոյ մէջ լրագրատեաք ալ կային։

Զմոռնամ յաւելցընել որ հանդուցեալը՝ մինչև 'ի վերջին կէտ աւանդման հոգւոյն, մեր օգոստափառ և բարեբար Խնքնակալ Սուլթան Ապդիւլ Ազիզ տէրերնիս օրհնեց և աղօթեց վասն երջանկութեան և պայծառութեան հոգւոյ ամենայն Օսմանեան։

Կը վերջացընեմ այս աղէտալի դէպքին համառօտ պատմութիւնը։ Զեռքերնէս ուրիշ բան չգար, բայց եթէ զԱստուած փառաբանել, Սուրբ Հոգւոյն մխիթարութիւնը աղերսել, և մնացեալոց ամենեցուն արեւշատութիւն բարեմաղթել։

Փարիզ 21 Նոյեմբեր (3 դեկտ.)։

Փարիզի Ֆրանս լրագրին դեկտ. 3 թուոյն մէջ ալ հետևեալը կը կարդանք։

« Երէկ օր ժամը երկուքին կատարուեցաւ Օսմանեան կայսրութեան առաջին կարգի պաշտօնատար և Ս. Պետրոյ կայսերական վառօդարանին ընդհանուր վերատեսուչ Տատեան Պօղոս պէյին յուղարկաւորութիւնը։

« Տատեան Պօղոս պէյը 67 տարեկան էր։ կորովի կազմուածք մ'ունէր, որով ամենաբարձր պաշտօններ վարելու կարող եղեր էր։ Աժենաղժուար և միշտ վստահութեան արժանի պաշտօններ ընդունած և մեծ եռանդեամբ և անձնուիրութեամբ կատարած էր։ Տան և հինգ օրուան մէջ օձիկ (երեզիբէլ) հիւանդութեամբ մեռաւ։

« Պօղոս պէյին մարմինը՝ ըստ խնդրանաց իւր ընտանեաց՝ Ս. Պետրոյ փոխադրուի։ ուստի առ այժմ Մօնբարնասի գերեզմանատունը Մխիթարեանց դամբարանին մէջ դրուեցաւ։ Հանդուցելոյն բարեկամներն ու ազգականները Շանդ Էլիզէի Մարմնեան փողոցը իւր մեռած տունը գումարուելէ ետև, մինչև իր այս առժամանակեայ կայանը ընկերացան իրեն։

« Յուղարկաւորութեան հանդէսին ներկայ գտնուողներուն մէջ էին՝ Փարիզի Օսմանեան դեսպան Ա. սեմ. Զէմիլ փաշան, և դեսպանատան բոլոր պաշտօնատարները։ Պարսից Ա. սեմ. դեսպանն իր բոլոր պաշտօնատարներովը։ Իտալիոյ դեսպանատան քարտուղարը։ Ներքին գործոց պաշտօնատան տպագրական դիւանին գլուխը։ պատերազմական գործոց պաշտօնատան պաշտօնատարներ։ Հասարակաց կրթութեան պաշտօնատունէն Պ. Ֆրանք։ Ա. Նարօլէոն կայսեր որսորդապետ Բամոլինօ հրամանատարը։ հանգուցելոյն ազգական Մինկրելիի իշխանուհին։ Օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար և հանգուցելոյն հօրեղբօրորդի Տատեան Յարութիւն էֆէնտին, և բազմաթիւ երևելի գաղղիացիներ ու օտարազգիներ։

« Աղօթքները Մխիթարեան հարք կատարեցին ըստ արևելեան ծիսի։ »

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Պալատ և Դարակէօմրիւկ թաղերուն մէջ եղած խնդիրը լուծելու պաշտօնով Ընդհանուր ժողովոյ կողմանէ կազմուած Յանձնաժողովը կը փութայ հաղորդել հասարակութեան ամսոյս 1/13ին Սալմաթօմրուքի մէջ եղած քուէարկութեան արդիւնքը։

Ռուէարկուաց թիւն էր 282

Դարակէօմրիւկ ուզող	175
Պալատ ուզող	107
	282

Ինչպէս որ Յանձնաժողովս արդէն որոշած էր իր նախընթաց յայտարարութեամբը, ժողովրդեան մեծագոյն մասին փափաքը յարդելով, Սալմաթօմրուք, Ինտրնէ դուռ և Սուլթան Ֆաթհ թաղերուն Դարակէօմրիւկի հետ միացած կը հրատարակէ։ Ուստի այսուհետև ազգաց պաշտօնական յարաբերութիւնները Դարակէօմրիւկի վրայ պիտի ըլլան։

Հետևապէս Պալատ և Դարակէօմրիւկ միացեալ թաղերս թաղական խորհուրդը լուծուած է, և այս երկու թաղերուն մէջ մասնաւոր թաղական խորհուրդներ պիտի հաստատուին և ասոնց ընտրութեանը համար երկու բնարոշական ժողովները կազմելու հրահանգները պիտի տրուին մօտ օրերս որու որ անկ է։

Պատրիարքական 20 դեկտեմբեր
Հայոց 'ի Ս. Պոլիս 1863։

Ս. անէն նոյեմբեր 22 թուով գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ անցեալ ամսոյ մէջ վանքի մեծապատիւ Պիթլիկեան Սահակ պէյը յատկապէս Նարեկեան վանքը այցելութեան երթալով, Ս. ուխտին վանահայր արժանապատիւ Յովսէփ վարդապետէն թէ նեղքին թէ արտաքին կառավարութեանը և մանաւանդ դպրոցին յառաջադիմութեանը մասին տեղեկութիւններ խնդրեր, ծախուց ցուցակն ալ աչքէ անցուցեր, և տեսնելով որ 7700 ղուրուշի բաց մը կայ որ դպրատուրա պէս նոր վարժարանի մը շինութենէն մնացեր է, բարեսէր առատաձեռնութեամբ մը նոյն բացը գոցելու շնորհք ըներ է։

Էյսպիսի ազգասիրական բարերարութիւն մը ըստ ինքեան գովութեան արժանի ըլլալով, յիշեալ վանուց միաբանութեան շնորհակալութեանն արձագանք մ'ըլլալք քաղցր պարտք մը կը համարինք։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յամանակէ մ'ի վեր մայրաքաղաքս գտնուող Օէյթունցի իշխանները և Տ. Մովսէս քահանան երեկ մայրաքաղաքիս մեկնեցան իրենց հայրենիքը վերադառնալու համար։

—Ռուսիէ ա'Օսմանիս մէջ հետևեալը կը կարդանք։

« Բումէլիէն լուր մը կընդունինք ոսուն վրայ կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։ Մեզի կըսեն թէ Բումէլիի գաւառաց կայսերական քննիչ Ա. սեմ. Սուպհի պէյին հրամանաւ զանազան քաղաքներու մէջ բանտարկուած բազմաթիւ անձինք կայսերական քննիչին մեկնելէն ետև ստակի զօրութեամբ ազատուեր են։

« Կը յաւելուն նաև թէ Սուպհի պէյէն պաշտօնէ ինկած այլ և այլ ժողովներու անդամներ վերստին իրենց պաշտօնին մէջ հաստատուեր են։

« Այս լուրին գժուարին է մեզ հաւատալ և երջանիկ պիտի ըլլանք թէ որ պաշտօնական կերպով անհիմն ըլլալը տեսնենք։

Նոյն լրագրին մէջ Հալէպէն գրուած թղթակիցէ մը կը տեղեկանանք թէ Հալէպ առա անուն քիւրտերու գլխաւոր մը ապստամբելով Քիլիսի մօտերը Տարոս լեռան վրայ կամրանայ եղեր։

—Դէրիսէի Հալատս լրագրին մէջ կը կարդանք թէ Մուսալը Ֆերիք Մեհմէտ փաշան՝ որ ժամանակէ մ'ի վեր Ռ. Դուռը գաստի տակ էր, տարի մը Քէօթահեայ քաղաքը աքսոր երթալու դատապարտուեր է։

— Քանի մ'օրէ 'ի վեր փչող հարաւային փոթորկալից հովին պատճառաւ Սիկոմիդիոյ երթևեկող շոգենաւը հինգշաբթի օրը մայրաքաղաքէս չկրնալով մեկնիլ, Ընատօլուի թղթատարն ալ՝ որ ընդհանրապէս մինչև յիշեալ քաղաքը ծովով կերթայ չկրցաւ երթալ և օր մը ետ մնաց։

— Երեքշաբթի իրկուն Պէշիկթաշի բնակիչներէն հայազգի լուսայափոխ մը ժամը տասն և մէկուկէսին միջոցները շոգենաւէն եջնելով իւր բնակարանը երթալու ատեն, քանի մը յոյն գողեր՝ որոնք Գալաթայէն մինչև հոն եռևէն դացերեն եղեր, Եէնի մահալլէ եջնելու մեծ փողոցին մէջ ձեռքերնին դաշոյնով վրան կը յարձակին և ձեռքին պայուսակն յափշտակել կուզեն որուն մէջ երկու հարիւր հազար ղուրուշի քօնսոլիտէ և այլն կայ եղեր։ Լուսայափոխն առանց պայուսակը տալու, օգնութիւն 'կը կանչէ, և ամէն կողմանէ մարդիկ վրայ հասնելով՝ գողերն 'ի փախուստ կամաստարեն, բայց երկուքը բռնուելով՝ ոստիկանութեան կը յանձնուին։

—Յամանակէ մ'ի վեր՝ մայրաքաղաքիս մէջ օտար տերութեանց հպատակներ հելլենական և անգլիական սուտ անցագիրներ ծախելու ետևէ ըլլալով, անցագրի պաշտօնական դործակալ Աթավրաքի էֆէնտին տուած տեղեկութիւններէն գործը յայտնուեցաւ և հելլենական ու անգլիական հիւպատոսներն ալ եղելութիւնն իմանալով յանցաւորները գտնուեցան և ոստիկանութեան դուռը բանտարկուեցան։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Առեւտրական դործոց պաշտօնէներ հրատարակուած։

Առեւտրական օրինաց երրորդ յօդուածին համեմատ ամէն վաճառական իր

առևտրական գործառնութեանցը համար յատուկ օրական տեսար մը բռնելու պարտաւորեալ ըլլալով, այն տեսարը գրելու սկսելէն առաջ, առևտրական պաշտօնատունը պիտի տանի և յատուկ պաշտօնէի մը միջոցաւ նոյն տեսարին թուանշանները դնել և վաւերացընել պիտի տայ։ Նոյն օրինագրքին հինգերորդ յօդուածին համաձայն մեր ժամանակ, յիշեալ տեսարակը տարի մը լման գործածուելէ ետև, տարեգլխուն դարձեալ առևտրական պաշտօնատունը պիտի տարուի և նոյն պաշտօնէին վաւերացընել տրուի։

Այսպէս չվաւերացուած տեսարակներուն դատի ժամանակ ընդունելի չըլլալը դարձեալ առևտրական օրինաց վերջերորդ յօդուածին մէջ յիշուած է։ Սակայն որ և իցէ պատճառաւ մինչև ցայսօր փաստականներն և ուրիշ առևտրական գործերով զբաղողներն այս կանոնն 'ի գործ չդնելով, և ընդհանրապէս առևտրական գործերէ ծագած դատերու և մանաւանդ անակնկալներու հաշիւները տեսնելու մասին դժուարութիւններու և կասկածներու պատճառ ըլլալով, այս տեսակ դատերը դիւրացընելու և վերջիշեալ անպատեհութիւնները վերցընելու և դատերն առևտրական օրինաց համաձայնեցընելու համար թէ՛ սեղանաւորները, թէ՛ փոխնցայինները, թէ՛ արհեստաւորները և թէ՛ անխտիր ամէն առուտուրի զբաղողները թէ՛ պերճաւոր և թէ՛ անպերճաթ, ամենքն ալ օրական տեսրակ բռնելու պարտաւորեալ են, և տեսրակներն յառաջիկայ յունուար ամսոյն սկիզբէն պէտք է որ առևտրական պաշտօնատունը բերեն և թուադրել ու վաւերացընել տան։

Եթէ չբերեն, վերջը իրենց հաշուեւտումներն ընդունելի չպիտի ըլլան առևտրական օրինաց համեմատ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԻՍԼԱՀԱԹՐ ՄԻԻՀԻՄԻՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԹԷԼԻՖԻ

32 երեսէ բաղկացեալ նոր տեսրակ մ'է որ ուշադրութեան արժանի այլ և այլ բարեկարգութիւններ կառաջարկէ աշխարհին Վարչութեան։

Կը ծախուի Վարաքճի խանը թիւ 1 հեղինակին սենեակը, և մայրաքաղաքիս բոլոր գրավաճառաց քով։ Գինն 3 ղուրուշ։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Ռուսաստանի, Բեսարաբիոյի, Թիֆլիսի և Մոսկուայի մէջ տպուած հեռեալ օգտաւէտ հայերէն գրքերը՝ որոնք նոր քերուած են՝ ծախու կը գտնուին Զուխտակի խանը թիւ 85 Փարիզի գրատունը։

Շուշանիկ։ Սէր։ Բաղդատութիւն պատմութեան Մովսէսի Խորենացւոյ։ Բարոյական պատմութիւնք։ Սրբազան պատմութիւն Նոր Կտակարանի։ Նախաշաւիղ կրթութեան (Աբովեանի)։ Վէրք Հայաստանի։ (Աբովեանի)։ Հանուագաւոր հորդորութիւն 'ի մեծն Հայաստան։ Ողբ Մալաթիոյ։ Հանդէս նոր Հայախօսութեան։ Եպատութեան ժամեր։ Նոր Տնտեսք։ Երկու վէպք։ Ծննդեան պատմութեան Հայաստան աշխարհին։ Պատմութիւն մեծին Պետրոսի։ Սայեաթ—Նովայ։ Սիրուհիս պատմագիր։ Սքմբաս պատմագիր։ Արքութիւն Թուաբանական։ Պատմութիւն Օրպէլեանց։ Ռոպէնսոն (պատկերազարդ)։ Հասկնալի առակք Եզոպոսի (պատկերազարդ)։ Մովսէս խորենացի և նորա պատմութիւնը (քննութիւն Վ. Լանգլուայ)։ Հոգեբանութիւն Նազարեանցի։ Ազգային վիպասանութիւն Սօս և Վարդիթեր։ Հայկական թատրոնի երգեր (երաժշտութիւն) և այլն և այլն։

Հայազգի վիպասալ բժիշկներէն մեծարգոյ Տոքթոր Յ. Զայեան կը ծանուցանէ հասարակութեան, թէ ինչպէս որ առաջներն ամէն չորեքշաբթի օրերը ձրիապէս աղքատ հիւանդները կը դարմանէր, այս օրերս ալ դարձեալ սկսած է շաբաթ օրերը ժամը 8ին ձրի դարման տանիլ աղքատաց, և ամէն առաւօտ ալ իր տունը ներկայացող հիւանդաց այցելութիւն ընել։

Կը բնակի Բ'բա Բարմակ դարու փողոցը թիւ 34։

Սամաթիա Նալը դարուն թաղը Ֆիլիպ պէյի փողոցը 300 կանգուն տարածութեան վրայ շինուած դիւրաշէն տուն մը կայ ծախու։

Ունի վեց սենեակ ջրամբար և ջրհոր մը և 100 կանգուն ալ պարտէզ։

Գտնելու փափաքողները լաքրոյս գրասենեակէն կրնան պէտք եղած տեղեկութիւնները առնել։

Սամաթիա Գալաբաշը գիւղը ըսուած գիւղատունը իրրև ըկ դեպին (արտա) ծախու է։ Տեղին տարածութիւնն է 1100 կանգուն, որ ամէնը մէկէն կամ մասն մասն պիտի ծախուի։

Ուզողը նոյն գիւղատան մէջ գտնուող Ուստա Եվաամին հետ կրնայ խօսիլ։

Պանդէն զանազան տեսակ թէ՛ հատ թէ՛ բարակ և թէ՛ մեսաքսեղէն գոյն ըստ գոյն ընտիր մաշլաներ եկած են, և կը ծախուին Սիւմպիւլիւ խանի միջնայարկը թիւ 25 Վանեցի փաճառական Յովակիմեան Յոհաննէս ազգային սենեակը։

Պէշիկթաշի Հայկազեան ընկերութեան արգեամբը տպուած գրքերը։

Առաջնորդ Հայ ընթերցանութեան կամ նոր քերական և հեղարան, գին մէկ ղուրուշ։ Պարզաք ազգոյց գին 4 ղուրուշ։ Նախադիտելիք մանկանց գին 5 ղուրուշ։ Թուագիտութիւն հանուտ գին 3 ղուրուշ։ Հերակլեական վերլուծութիւն գին 6 ղուրուշ։ Նոր Հերակլութիւն Պատարագաշէան գին 8 ղուրուշ։ Ընդհանրական Պետրոս վիպասանութիւն գին 3 ղուրուշ։

Բարոյական Գլուտաբքեայ Հատոր Բ. գին 2 ղուրուշ։ Նոյն Հատոր Գ. գին 3 ղուրուշ։

Կը ծախուի Պ. Պօլիս գրավաճառ Պ. Յարութիւն Մարգարեանի եւ Պ. Պաղտասար Սրապեանի խանութները։

ԿԱՐ ԿԱՐԵԼՈՒ ՄԵՔԵՆԱՅ

Վաթսուն և ընկ. գործարանէն եկած այս կար կարելու մեքենայներն ամէնէն ընտիր և կատարեալն են. ամէն տեսակ կարելու կը յարմարին դերձակներու, կօշկակարներու, խոյրարարներու, կաուչուկներու, մեսաքսեղէններու, և այլն և այլն, և կարած կարերն ալ երբեք չեն քակուիր։

Թիւ 1. գին 250 Ֆրանք.
" 2. " 350 "
" 3 և 4 " 350—400 Ֆրանք.

Կը գտնուի Փարիզ Ռամպիւթօ փողոց 30։

ՉԿԸՆ ԻԻՂ

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՄԱԳՐՈՒԱԾ

ԱԽՈՐԺԱՀՈՏ ԵՒ ՓԱՂՑՐԱՀԱՄ

Ուրիշ ամէն ձկան իւղերուն մէջ այս միայն չունի ձկան հոտ և համ. Շրվուրիէ գեղագործին գտած միջոցովը պատրաստուած։

Կը գտնուի Ռէբա Տէլա Սուտայի գեղարանը։

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ՄԵԾ ՆՈՐ ԽԱՆԻՎԵՐԻ ԴՐԱՆԸ ՄԷՋ ԹԻՒ ԵՐԵՔ

ԴԱՍԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԵՐՈՒՈՒ ԴԱՍԻ ՄԷՋ ՈՒՍԱՆԵԼԻ

Յանձնարարական գրասենեակը՝ երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը տոմարակալութեան դասատուութիւն կը լայ հայերէն, տաճկերէն և գաղղիարէն լեզուով, ուր մէկը օրինաւոր տուտմարակալութիւնը (կրկնատուտմարի ճամբով) կրնայ 12 դասի մէջ ուսանիլ։

Առանձին սովրելու համար 12 դասը 2 1/2 ոսկի կանխիկ. խմբովին դասատուութեան համար 12 դասը 1 ոսկի կանխիկ։

Յանձնարարական գրասենեակը յանձն կառնու նաև առևտրական տեսրակներ կարգադրել կամ քննել, նամակ գրել կամ թարգմանել. դուրսերէն կամ հոսկից իրեն յանձնուած ամէն տեսակ վաճառք ծախել և վաճառք կամ այլ ինչ գնել և այլն և այլն։ Ծախու տուներ, խանութներ և արտաներ կան արձանագրուած։

Պէտք եղած տեղեկութիւնը կրնայ ստացուիլ անձամբ կամ նամակաւ։

Դուրս ղրկուելու համար, օրինաւոր ամանականով ազէկ հայերէն և գաղղիերէն գիտցող դասատու մը կուզուի Յ. գրասենեակի միջոցաւ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՅ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. ՊՕԼԻՍ 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Շաբ. 14	Բշ. 16	Գշ. 17	Դշ. 18	Ենշ. 19	Ուրբ. 20
	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.	Դրշ.
Օսմանեան լիրա Մէջ	101	101	101	101	101	101
Քաղաքաց արծաթ						
Թատվ. Մուսմիթալէ	59-25	59-2	61-27	60-12	60-18	60-18
Լսհամը ձէտիսէ հին.	54-15	53-30	54-20	54	54-6	54
« « նոր	54-10	53-25	54-25	53-35	54	53-28
« « վերջին.	54-5	52-22	53-25	52-32	525 38	52-35
Սէրկի 10 տար. տկս. առ						

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Ցորեն Թայղան	28—29	Ցորեն խամայիլ կակուղ	———
» խամայիլ	28—29	» վարնա »	24—25
» կալաց	25—26	» Պուրղազ »	25—25
» Բուռնէյի Պալէրք	22—25	» Պալէրք »	22—25
» Սամսոն	—	Եգիպտացորենկալացի	———
» Աղբիզ կակուղ	21—22	» Իպրայիլ	———
» Իպրայիլ »	21—22	Գարի	—10

Վաճառականոցիս մէջ կայ ընդ առաջը 200000 գրիւ ցորեն ու գարի

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Գիտոր (Մաղը) սեւ. 100 լիրա		—14
ճերմակ		—10
Լեղին հատիկ (ձէհրի) Էնգլիսրի 100 լիրա		—11
Բուրդ Դրբմ կէս լուաց.	հօխա	— 8
չի լուացուած 100 լիրա		— 5-20
Ցանկաստանի 100 լիրա	հօխա	— 9
Բամպակ Պարսկաստանի եւ Վրաստանի	հօխա	—24
Ասոր. Կիպրոս. Ասանա	հօխա	—26
Թիֆթիք Էնկիսրի Զանկիրը 100 լիրա		55—40
Ամիսն Պալիքէսէր		—260
Բիլիրէ Տերեւ բանուած	«	22—24
	«	—
Մեղրամոմ Էյֆ Տրապիզոն 100 լիրա		—29
Ճատոլեռ		—28
Սուսամ Բուռնլիի	հօխայ	—5-20
Կասուտաի հունտ (Բէլիէն թոխ.) Բու	Քիլ.	56—57
Պանարմա	»	— 42
Զէյթ (Զէյթին եաղը) Ադալիդ	Հօխայ	— 7
Կիրիտ	»	— 6-50
Ահատ (Սապօն) Գանտիա	»	— 6
Միտիլի	»	— 4
Բրինձ Եգիպտոս Բէշիա	»	— 3-5
Տիմիաթ	»	— 5

ՄԵՏԱՔՍ

(ԻՓԼԻՔ)

Ֆիլամիտ 10 —— և 11—12		—
Խոզակ Պրուսա չոր		—
Պարսկաստանի	Ֆրանք	39—40

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խանվէ Ռիս եւ Դաֆիս	100 Հայ. լիրա	1000—1150
« Մատթին եւ Մէյան	« «	—1200
Շաքար պլ. (քէյլէ) 6-10 Լտ.	Կդ. 100 լիրա	
« փոչի (թօզ)	« «	
« Հոլ. գլուխ	« «	260
« փոչի	« «	245
« Գաղղ. գլուխ	« «	260
« փոչի	« «	246
Անագ (գալայ)	« «	790
Պղնձ (պիրէնց).	Հայ. 100 լիրա	—6
Լեղակ (էվլիա) Պէնկալա	« «	
« Մատրաս	«	
Որդան կարմիր (դէրմէդ)	«	55
« « արծթագոյն	«	50
« « սեսակ Բ.	«	45
« « խոնաւ	«	40
Անուշատր (Նբշատրը)	Հայ. 100 լիրա	5 25
Պղպեղ (Զէլիք) թիւ 0 եւ 00		160
Կապար (Գուրշուն)	«	—— 5 20
Թիմիռ (Թէնէքէ) գոյգ մատակ	«	—510
Զինք տախտակ թիւ 7—12	Հայ.	— 4
Երկաթ Անգ. ճաղաձեւ (չուղուզ)	Կդ.	58—60
« Բեւեռոց	«	65—65
Տախտակ 1—14		—100
Բալտրակ	«	140
Ռուսիոյ	«	110—170
Քարֆիձա	Վարիլ 39 Հայ.	— 95
Ծծուռիք (քիւքիւրտ) Իտալիա	Կդ.	
Իսթիւպէճ ճէն. գոյգ Մետ.	«	255
« Պէլճ. «	«	140
« Թրիէսթ «	«	70
Ռոմ Անգլիոյ	Կալ	15
« Ամերիկա	«	12
Արաքաչէիթ Վէնետա	«	20
« Թրիէստ եւ Գաղղ.	«	16

Աս լրագիրը շաբաթն անգամ մը կելլէ շաբաթ օրերը։ Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրիլ, Կ. Պօլիս Զինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ. Խաչատուր աղա Յ. Զարիեան.
ԵԳԻՊՏՈՍ. Պօղոս Հէնէնտի Կարապետեան.
ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ. Մանտեսի Սուքիաս աղա Գալուստեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էլմասեան.
ԹՈՒԱՖ. Գէորգ եւ Յոհաննէս աղայք Աբգարեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ԱՏԱՆԱ. Նազարէթ աղա Շանպազեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յարութիւն աղա Պ. Ճամճեան
ՎԱՆ. Գրիգոր Աղա Խաչանեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Թանգարան։
ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մանտեսի Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան դրպակցիլ։

Օգնական Խմբագիր Ա. Մ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Խմբագիր-Տնօրէն Կ. Ս. ԻԻԹԻՀԷԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ